

DOBRÉ PRAXE V OBLASTI ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

ENVIRONMENTÁLNE VZDELÁVANIE V OBCIACH – KLÚČ K UDRŽATEĽNEJ BUDÚCNOSTI

Wawrzyńcowe Hudy, obec Ujszoły, Medziobecné združenie pre ekológiu v Żywci

Prečo je environmentálne vzdelávanie v Sliezskeom vojvodstve kľúčové?

Sliezske vojvodstvo, ako jeden z najpriemyselnejších regiónov Poľska, sa už roky stretáva s environmentálnymi problémami. Zaťaženie ekosystému ťažkým priemyslom, emisiami prachu a znečistením ovzdušia, rovnako ako intenzívna urbanizácia, robí starostlivosť o životné prostredie obzvlášť dôležitú.

V tejto situácii zohráva environmentálne vzdelávanie kľúčovú úlohu pri budovaní povedomia a zmene postoja obyvateľov voči výzvam ochrany prírody

V regióne, kde sa problémy so smogom a zhoršovaním životného prostredia pociťujú denne, pomáha environmentálne vzdelávanie pochopiť, ako môžu individuálne kroky, ako je triedenie odpadu, úspora energie alebo používanie verejnej dopravy, prispieť k zlepšeniu kvality života.

Zapojenie miestnych komunít do proenvironmentálnych projektov, ako je vytváranie zelených plôch, workshopy o obnoviteľných zdrojoch energie alebo kampane za čistý vzduch, navyše pomáha zjednotiť obyvateľov okolo spoločného cieľa – udržateľného rozvoja regiónu.

Sliezske je tiež regiónom s mimoriadnym potenciálom pre environmentálnu transformáciu. Investície do moderných technológií a obnoviteľných zdrojov energie musí ísť ruka v ruku so vzdelávaním, aby obyvatelia chápali výhody týchto zmien. Práve vďaka informovaným a angažovaným občanom je možné vybudovať zelenšiu budúcnosť pre vojvodstvo.

Environmentálne vzdelávanie sa preto stáva nielen zodpovednosťou, ale aj príležitosťou na vytvorenie moderného, ekologicky šetrného regiónu a atraktívneho miesta k životu.

Vzdelávacie kurzy v Centre environmentálnej výchovy v Mestskej botanickej záhrade v Zabrze zdroj: Mestská botanická záhrada v Zabrze

Zvláštne úlohy obcí pri formovaní environmentálnych postojov

Environmentálna výchova vykonávaná obcami je obzvlášť dôležitá, pretože ako úroveň samosprávy najbližšie obyvateľom majú jedinečnú príležitosť efektívne osloviť rôzne sociálne skupiny. Vďaka znalosti miestnych potrieb a problémov sa môžu zamerať na špecifické environmentálne výzvy, ako je znečistenie ovzdušia, nakladanie s odpadmi a ochrana miestnych ekosystémov. Miestne kampane a iniciatívy zvyšujú povedomie obyvateľov o ich dopade na životné prostredie a ukazujú, ako ich každodenné aktivity môžu prispieť k zlepšeniu kvality života.

Vzdelávacie programy realizované obcami, najmä tie zamerané na deti a mládež, majú dlhodobý účinok a formujú proenvironmentálne postoje budúcich generácií.

Obce môžu navyše integrovať vzdelávacie aktivity s investíciami, ako je budovanie zelenej a modrej infraštruktúry, inštalácia obnoviteľných zdrojov energie a modernizácia vodovodnej a kanalizačnej infraštruktúry, čo podporuje udržateľný miestny rozvoj.

Vďaka spolupráci s miestnymi školami, podnikmi a mimovládnyimi organizáciami sú obce schopné zapojiť obyvateľov do aktivít

zapojení majú obyvatelia – deti, mládež i dospelí – možnosť rozvíjať svoje

Environmentálne vzdelávanie v skratke

- ❖ EKOLOGICKÉ POVEDOMIE
- ❖ TVAROVANIE POSTOJOV
- ❖ ROZVOJ PRAKTICKÝCH ZRUČNOSTÍ
- ❖ ZAPOJENIE KOMUNITY
- ❖ MEDZISEKTOROVÉ VZDELÁVANIE
- ❖ POCHOPENIE GLOBÁLNYCH VÝZIEV
- ❖ PODPORA UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA
- ❖ ZODPOVEDNOSŤ ZA BUDÚCE GENERÁCIE
- ❖ INTEGRÁCIA VEDY S PRAXOU
- ❖ ZMENA MENTALITY A NÁVYKOV

Odovzdávanie cien na Tekvicovom festivale 2023 – súťaž „Zielono Mi“, zdroj: Mestský úrad v Raciborzi

proenvironmentálnych iniciatív, ktoré budujú zmysel pre spoločnú zodpovednosť za životné prostredie.

Miestne iniciatívy sú efektívne a ľahšie sa prispôsobujú špecifickým potrebám danej komunity, čo umožňuje dosahovať lepšie výsledky s obmedzenými zdrojmi. Vďaka environmentálnemu vzdelávaniu sa obyvatelia navyše začínajú cítiť zodpovední za stav životného prostredia vo svojej oblasti, čo vedie k väčšiemu zapojeniu a záujmu o spoločné blaho. Vzdelávanie poskytované obcami nielen reaguje na aktuálne environmentálne výzvy, ale tiež buduje základy pre ekologickejšiu budúcnosť.

Prieskum a propagácia osvedčených environmentálnych postupov

Na podporu a propagáciu osvedčených environmentálnych postupov v obciach Sliezskeho vojvodstva bol vypracovaný podrobný prieskum, ktorý bol rozoslaný všetkým 74 obciam, ktoré sú spolupríjemcami projektu „Silesia. Blue Sky Restored“. Dáta boli zhromaždené a následne analyzované na prípravu tejto publikácie.

Zo 74 partnerských obcí poskytlo 55 podrobných údajov o svojich prebiehajúcich aktivitách na zlepšenie kvality ovzdušia. a ďalších aktivitách prispievajúcich k znateľnej zmene kvality života ich obyvateľov.

Za zmienku stojí, že z 55 obcí 51 poskytuje environmentálne vzdelávanie pre obyvateľov rôznych vekových skupín.

Všeobecné vzdelávacie inštitúcie

V pätnástich obciach Sliezskeho vojvodstva, ktoré odpovedali na prieskum, existujú rôzne vzdelávacie inštitúcie, ktoré realizujú cenné programy environmentálneho vzdelávania. Vďaka

environmentálne povedomie, učiť sa o prírode a zúčastňovať sa rôznych workshopov a vzdelávacích projektov.

Činnosti obecných inštitúcií špecializujúcich sa na podporu ekológie a proenvironmentálnych aktivít sú nesmierne dôležité z niekoľkých kľúčových dôvodov:

1. Verejné vzdelávanie a zmena postoja

Prostredníctvom workshopov, informačných kampaní a vzdelávacích programov inštitúcie povzbudzujú obyvateľov k ekologickým aktivitám, ako je triedenie odpadu, úspora energie a vody a výber ekologických dopravných prostriedkov.

2. Implementácia miestnych environmentálnych programov

Všeobecné inštitúcie môžu koordinovať a realizovať miestne projekty, ako je výstavba zelených striech, mestských parkov, čistiarní odpadových vôd a solárnych fariem. Týmto spôsobom prispievajú k udržateľnému rozvoju na miestnej úrovni a podporujú dosahovanie globálnych environmentálnych cieľov.

3. Zlepšovanie kvality života

Ekologické projekty, ako je rozvoj zelenej infraštruktúry, znižovanie hluku a zlepšenie kvality ovzdušia, majú priamy vplyv na zdravie a pohodu obyvateľov. Mestská zeleň nielen zlepšuje estetiku mesta, ale funguje aj ako prírodná klimatizácia, znižuje stres a podporuje biodiverzitu.

4. Ochrana miestnych prírodných zdrojov

Ekologické inštitúcie monitorujú a spravujú miestne zdroje, ako je voda, pôda a fauna a flóra. To pomáha predchádzať degradácii životného prostredia, chrániť ohrozené druhy a zaisťovať udržateľné využívanie zdrojov.

5. Podpora získavania finančných prostriedkov

Špecializované subjekty môžu efektívnejšie žiadať o národné a medzinárodné fondy na ochranu životného prostredia.

6. Budovanie komunity zviazanej k ekológii

Tieto inštitúcie zapájajú obyvateľov do proenvironmentálnych aktivít organizovaním akcií, ako sú upratovacie akcie, sadenie stromov a ekologické festivaly.

7. Boj proti vplyvom zmeny klímy

Miestne akcie, ako je prispôbenie sa zmene klímy (napr. vytváranie systémov na zadržiavanie vody alebo ozelenenie mestských priestorov), môžu výrazne znížiť negatívne dopady globálnych zmien v mikromeradle.

8. Príklad pre ostatné jednotky a regióny

Mestá s aktívnymi environmentálnymi inštitúciami sa stávajú lídrami v udržateľnom rozvoji, idú príkladom pre susedné obce a inšpirujú ďalšie komunity k podobným aktivitám.

DOBRÉ ENVIRONMENTÁLNÍ POSTUPY

"Veľkonočné obajtie" v obci Rydułtowy, zdroj: Všeobecný úrad v Rydułtowách

Zachráňme našu klímu! – obec Lipia, zdroj: Zväz obcí a okresov severného subregiónu Sliezskeho vojvodstva

Gmina Gierałtowice zaprasza do udziału w akcji

DRZEWKO ZA ODPADY

7 października
od godziny 8:00 do 12:00
w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
ul. K. Miarki 89a w Gierałtowicach

Będzie możliwość otrzymania drzewka lub krzewu w zamian za dostarczenie odpadów

Mile widziane surowce wtórne i elektroprzet

Ważne:

- Jedno drzewko lub krzew przypada na jedną nieruchomość (jedną kartę PSZOK).
- Wstęp tylko za okazaniem karty PSZOK. Jeżeli nie posiadasz karty należy udać się do Urzędu Gminy Gierałtowice w celu jej wyrobienia.

Śląskie Przywracamy błękit, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, NFOŚiGW, Województwo Śląskie, Gmina Gierałtowice

LIFE20 IPE/PL/000007 - LIFE-IP AQP-SILESIA-SKY

Zdój: Všeobecný úrad v Gierałtowiciach

Fotografická súťaž „Obec Krzepice pod modrou oblohou“, zdroj: Všeobecný úrad v Krzepiciach

ich

OBCE SLEZSKÉHO VOJVODSTVA S DYNAMICKY FUNGUJÍCIMI VEDECKÝMI A VZDELÁVACÍMI INŠTITÚCIAMI PODPORUJÚCIMI PROENVIRONMENTÁLNE AKTIVITY

V **Raciborzi**, organizuje vzdelávacie aktivity **Arborétum Moravskej brány a Vzdelávacie centrum v Mestskej a okresnej knižnici Ryszarda Kincela v Raciborzi**. Posláním Centra environmentálnej výchovy, ktoré pôsobí v knižnici, je široko definovaná environmentálna výchova, realizovaná prostredníctvom workshopov, prednášok a súťaží. Centrum pomáha ľuďom spoznávať prírodu a jej tajomstvo, učí, ako sa o ňu starať, a podporuje informované spotrebiteľské rozhodnutia, jeho aktivity sú zamerané na všetky vekové skupiny. Centrum environmentálnej výchovy tiež zhromažďuje odbornú literatúru o ochrane životného prostredia a ochrane prírody.

Centrum environmentálnej výchovy v Mestskej botanickej záhrade pôsobí v **Zabrze** od roku 2009. Organizuje kurzy prírody, ktoré zvyšujú environmentálne povedomie a propagujú environmentálne znalosti pre všetky vekové kategórie. Mestská botanická záhrada poskytuje vynikajúci priestor na pozorovanie prírody a organizovanie exkurzií. Je to ideálne miesto na poznávanie prírody, pretože umožňuje študentom priamy kontakt s prírodou. Centrum ponúka množstvo tém vedených niekoľkými pedagógmi a neustále rozširuje svoju ponuku a prispôsobuje ju potrebám svojho publika.

V obci Wisła prevádzkuje sociálne družstvo **Wisła** Otwarta Turystyczne **Centrum environmentálnej výchovy** Wisła, ktorého aktivity sa zameriavajú na rozširovanie environmentálnych znalostí obyvateľov a návštevníkov, budovanie povedomia o dopade človeka na životné prostredie a podporu udržateľného využívania prírodných zdrojov. Táto inštitúcia ponúka bohatý program aktivít pre školy a organizované skupiny, vrátane workshopov, školení, stretnutí a špeciálnych akcií a akcií súvisiacich s environmentálnymi otázkami.

V **Skoczowe** vykonáva environmentálne aktivity od roku 2021 **Centrum environmentálnej výchovy**, ktoré bolo zriadené v rámci projektu „Ochrana pobrežných oblastí využívaním miestnych prírodných zdrojov spolu s informačnou a vzdelávacou kampaňou v obci Skoczów“. Centrum poskytuje príležitosti na zoznámenie sa s bohatou flórou a faunou z územia obce. Dôležitou témou, ktorej sa výstavy venujú, sú ekologické otázky a výučba správneho správania, ktoré prospieva prírodnému prostrediu. Centrum je rozdelené do 9 tematických miestností, ktoré obsahujú informácie o prírode a vzdelávaní zaujímavou a pútavou formou.

V **Tarnowských Górach** sa v **Kultúrnom centre Tarnowských Gór** konajú vzdelávacie aktivity súvisiace s ekológiou, ktoré ponúkajú množstvo iniciatív zameraných na obyvateľa. Mesto okrem iného iniciovalo ekologické súťaže spojené s rybárskymi závodmi, ekologické a vzdelávacie workshopy „Ekozeme“ a EKO-DEN. Vzniklo aj video o obnoviteľných zdrojoch energie. Bola usporiadaná konferencia „ECO TG – Ako sa vyhnúť otrave a ušetriť peniaze?“ a „Festival stromov Tarnowských Gór“. Ďalej sa usilovalo o ochranu biotopu vydier, ochranu včiel pred roztočmi Varroa a ochranu gaštanov Tarnowských Gór. Realizovaný bol tiež projekt „Metropolitná kvetinová lúka“. Propagované bolo ekologické hospodárenie s prírodnými zdrojmi a boli zakúpené pomôcky na dosiahnutie ekologických cieľov a tiež nádrže na dažďovú vodu. Okrem toho boli realizované projekty na výstavbu krmidiel pre vtákov a búdok pre ježkov. Za zmienku stoja aj prezentácie, prednášky, články, informácie v miestnej tlači a na webových stránkach mesta, rozhlasové vysielanie a vytvorenie profilu na platforme sociálnych médií **EkoTG**. Pre šírenie znalostí o životnom prostredí a informovanie o aktivitách vykonávaných v obci boli informácie zverejňované na webových stránkach, vrátane Verejného informačného bulletinu, BIOŚ (Biuletyn Informacji Publicznej) a ďalších obvyklých kanálov. Informácie boli tiež zverejňované na webových stránkach venovaných nakladaniu s komunálnym odpadom. Obyvateľom bola poskytnutá **mobilná aplikácia**, ktorá okrem iného ponúka harmonogram zvozu konkrétnych druhov odpadu, pravidiel triedenia odpadu a informácie

o zbernom mieste komunálneho odpadu. Okrem toho bolo pre obyvateľov zadáných 25 000 informačných letákov týkajúcich sa protismogového uznesenia a povinnosti predkladať vyhlásenie o zdrojoch tepla do Centrálného registra emisií budov. Letáky boli obyvateľom zaslané spolu s daňovými rozhodnutiami. Boli tiež vytlačené plagáty propagujúce akcie súvisiace s ekológiou a propagáciou mesta. Obec tiež monitoruje kvalitu ovzdušia pomocou senzorov Airly. Tarnowské hory sa tiež zapojili do kampane v rámci projektu „**Čisté, zelené mestá**“. Okrem toho prebehli verejné konzultácie týkajúce sa komunitných lesov.

V obci **Żarnowiec** pôsobí **Poľnohospodárske poradenské centrum**, ktoré sa zameriava na poľnohospodárske, lesné a vidiecke oblasti.

Vzdelávacie aktivity v Arborete Moravská brána, Zdroj: Arborétum Moravskej brány

Centrum ekologickej výchovy v Zabrze, zdroj: webové stránky Mestskej botanickej záhrady

Budova Centra environmentálneho vzdelávania vo Wisle, Zdroj: Webové stránky Centra environmentálneho vzdelávania vo Wisle

Zdroj: webové stránky Centra ekologickej výchovy v Skoczowe

Workshopy „Tajomstvo lesa“ v rámci projektu „Ekokultúrne s GCKIS“, zdroj: Komunitné kultúrne a športové centrum v Bobrownikách

Prechádzky Tešínom po chodníkoch mestskej divokej prírody, zdroj: Mestská informačná služba Tešína

V **Bielsku-Bielej** pôsobí Centrum ekologickej výchovy „Ekosyntéza“. Logo obsahuje infografiku symbolizujúcu ľudskú starosť o prírodu. Ponorení do prírodného prostredia ľudia prežívajú jeho cyklickú premenu, zachytenú v podobe farebného lístia. Ľudia si to všímajú a rešpektujú, čo vyjadruje otvorená, dôverčivá ruka. Toto Centrum ekologickej výchovy sa má stať priestorom na spoznávanie a ochranu našej pôvodnej fauny a flóry. Celé logo je uzavreté v symbolickom kruhu života a vzájomnej závislosti, čo zároveň naznačuje syntézu znalostí, zdrojov a aktivít zameraných na ochranu prírody.

V **Bobrownikách** sa v roku 2024 konali workshopy pre deti v rámci projektu „Ekokultúrne s GCKIS“. Workshopy „Divoké potulky“ pomohli mladým objaviteľom odpútať sa od obrazoviek a tráviť kvalitný čas vonku v spoločnosti svojich rovesníkov. Počas workshopov deti skúmali tajomstvo miestnej prírody, učili sa, ako sa starať o naše životné prostredie, a zúčastnili sa interaktívnych vzdelávacích hier, ktoré rozvíjali ich environmentálne povedomie. V Bobrownikách boli prioritou ekologické workshopy, akým boli tie pre základné školy v spolupráci so Sliezskeou botanickeou záhradou a „Tajomstvo lesa“ v Dobieszowiciach, kde hlavnou témou bola biodiverzita lesov a deti s nadšením pripravovali plagáty zdôrazňujúce rozmanitosť lesných rastlinných a živočíšnych druhov. Žiaci základnej školy v Dobieszowiciach si tiež vyrobili vlastné lesy v pohároch.

V roku 2022 realizovala obec Bobrowniki projekt „Ekovýchova s Ekobobrom“, ktorého súčasťou boli rôzne akcie pre deti, napríklad Eko-Mikulášsky deň, počas ktorého sa konal program „Životné prostredie nadovšetko“, za účasti svätého Mikuláša. Medzitým sa v Myszkoviciach-Łubiance konal ekologický piknik. Obec tiež organizovala ekologické workshopy s názvom „Voda – neoceniteľný poklad“, počas ktorých sa diskutovalo o témach, ako je charakteristika vodných zdrojov v obci Bobrowniki, so zvláštnym dôrazom na rieku Brynica, a zvyšovanie povedomia detí a mládeže o nutnosti chrániť čistotu riek a nádrží. Konala sa aj súťaž s názvom „Neexistuje planéta B“ a ekologické workshopy s názvom „Príroda – ktorú poznáme ao ktorú sa staráme“ zamerané na rozvoj ekologického povedomia o prírodných zdrojoch v Sliezskeom vojvodstve. Za zmienku stoja aj ekologické workshopy s názvom „Bobri ako strážcovia biodiverzity“, počas ktorých bola vysvetlená história chovu a ochrany bobrov v Poľsku av súčasnej obci Bobrowniki.

Zdroj: sociálne médiá Centra

Zdroj: webové stránky Exotaria v Sosnowci

V **Tešíne** sa v rámci projektu „Tešínska škola ekologického myslenia“ konala stretnutie, workshopy a prechádzky prírodou, vrátane prechádzky Tešínom po chodníkoch mestskej divokej prírody. Jedno zo stretnutí organizovaných v rámci projektu malo názov „Štvrtá príroda, pôdárka a lesy Miyawaki“, počas ktorej boli zodpovedané nasledujúce otázky: Sú mestá s väčšou biodiverzitou obývateľnejšie? Ako sa mestská príroda vyvíja – od „prvej“ po „štvrtú prírodu“? Prečo všetko začína „zdravou“ pôdou? Prečo mestá potrebujú prírodu a ako by mala byť navrhnutá? Sú poľské mestá odsúdené na „betonózu“? Je tu priestor pre prirodzenú vegetáciu? Rečník sa tiež zaoberal súčasnými trendmi v oblasti ekologického dizajnu a možnosťami regenerácie mestských ekosystémov. V rámci vzdelávacej kampane s názvom: „Tešínska škola ekologického myslenia“ organizovala aj workshopy na tému „Domov bez odpadu – S.O.S. Zeme“, počas ktorých sa účastníci mohli okrem iného dozvedieť, či je klimatická kríza len módnou fráza, čo sa deje s našou klímou a čo nás čaká v budúcnosti. Ďalšou akciou v rámci vzdelávacieho projektu bola prednáška o energetickej transformácii. Uskutočnila sa aj séria workshopov

o nakladaní s komunálnym odpadom, počas ktorých sa študenti naučili, ako správne triediť odpad a znižovať jeho produkciu. Mládež sa dozvedela o nových riešeniach dostupných v rôznych oblastiach života, ktoré prispievajú k predchádzaniu vzniku odpadov a znižujú jeho negatívny dopad na životné prostredie. Okrem toho v rámci osláv Národného dňa nezávislosti v roku 2023 obyvatelia Tešína vysadili vreckový les (les Miyawaki) v rámci sídliska Podgórze v Tešíne.

V roku 2024 mesto Tešín začalo projekt „Tešín – sebestačné mesto“, financovaný Nórskeym finančným mechanizmom 2014–2021. Dôležitým prvkom projektu je environmentálne vzdelávanie, s aktivitami v rámci „Tešínskej školy EkoMyšlení“ realizovanými v rokoch 2022–2023, vrátane piatich vzdelávacích výletov pre obyvateľov Tešína do mestského zariadenia, tj. Základ Gospodarki Odpadami S.A. v Bielsku-Białé, kulinárskych workshopov s názvom ZERO WASTE KITCHEN – Kuchyňa zero waste a ekologického pikniku pre študentov tešínskych škôl. V Tešíne sa tiež konali ekologické festivaly a pikniky, vrátane ekologického pikniku s divadlom Kultureska, kde sa hrala ekologická hra „Kytica talentov“, ktorej cieľom bolo zvýšiť environmentálne povedomie detí tým, že ich zoznámilo so zásadami ochrany prírody. Hra sa dotýkala tém, ako je recyklácia, triedenie odpadu a nulový odpad. Zároveň podporovala ekologicky zdravé návyky v miestach hrania, učenia a rekreácia. Deťom ukázala, ako môžu prispieť k ochrane životného prostredia prostredníctvom správnych každodenných návykov. Súčasťou pikniku boli aj ďalšie atrakcie, vrátane ekologických pohybových hier, Ekologického kola šťastia - súťaže pre rodiny,

V **Radline** boli v roku 2022 využité finančné prostriedky získané v roku 2021 z vládneho programu „**Laboratóriá budúcnosti**“. Vďaka obdržanej podpore boli vo všetkých školách zriadené moderné laboratóriá. V rokoch 2018 až 2023 dostali radlinské školy finančné prostriedky z Vojvodského fondu pre ochranu životného prostredia a vodné hospodárstvo v Katoviciach. Každá škola vytvorila laboratóriá pre hodiny prírodných vied, biológie a chémie.

Aj v Radline bola v roku 2023 v rámci prác na Jordanovskom parku vytvorená vzdelávacia zóna pri Pamätníku obetí šachty Reden, ktorá predstaví históriu tohto miesta, a tiež bludisko s výsadbou. V októbri 2023 prebehla v Radline vzdelávacia a informačná kampaň s názvom „**Triedi odpad – získaj zdravie!**“. Projekt bol spolufinancovaný Národným fondom pre ochranu životného prostredia a vodné hospodárstvo. Cieľom kampane bolo zvýšiť povedomie o problematike nakladania s odpadmi, najmä o správnom triedení odpadu a znižovaní hmotnosti odpadu, recyklácii a likvidácii odpadu, a tiež propagovať využívanie zberných miest odpadu. Informačná a vzdelávacia kampaň začala zverejnením dvojminútovej animácie demonštrujúcej účel zberného miesta komunálneho odpadu v Radline. Informačná a vzdelávacia kampaň bola navyše spojená s environmentálnou akciou. V rámci osláv Medzinárodného dňa Zeme sa konala debata na tému „Čo nám les dáva?“. sa konala akcia, ktorá vyvrcholila kampaňou na upratovanie lesa pod heslom „Keď vyčistíme les, môžeme si s úľavou vydýchnuť!“. Osláv sa zúčastnilo celkom 100 ľudí. V dôsledku upratovania lesa bolo nazbieraných viac ako tucet vriec odpadkov.

V **Gliwiciach** sa organizujú sociálne kampane týkajúce sa znižovania emisií, energetickej účinnosti a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vrátane publikovania informačných materiálov v mestských spravodajských kanáloch. Medzi ďalšie projekty patrila kampaň propagujúca vodu z kohútika „**Gliwicka z hlbín**“, ktorej cieľom bolo vytvoriť známu značku „Gliwicka z hlbín“, ktorá by povzbudzovala obyvateľov k pitiu vody z kohútika. Kampaň „Pramene vody v uliciach Gliwic“ zaviedla do mesta fontány s pitnou vodou v podobe plniacich staníc na fľaše. Ďalej bolo zriadené **Centrum environmentálnej výchovy**, ktoré poskytuje informácie a vzdelávanie o potrebe správneho nakladania s nebezpečným odpadom.

Za zmienku stojí, že v **Gliwiciach** sa už viac ako 100 rokov nachádza **Palmový skleník**, kde sa okrem rôznych druhov rastlín môžete stretnúť

Súťaž „Tešín: Mesto kvetov a zelene“, zdroj: Spravodajská služba mesta Tešína

Otvorenie Ekologického informačného centra – „Ekosfera“, zdroj: Portál obce Ornontowice

Otvorenie Ekologického informačného centra – „Ekosfera“, zdroj: Portál obce Ornontowice

Slávnostné odovzdávanie cien počas súťaže Tekvicové slávnosti 2023 – „Zielono Mi“ (Cítim sa zelene), zdroj: Webové stránky radnice mesta Racibórz

V októbri 2022 bola v materskej škole č. 23 vytvorená prvá mestská dažďová záhrada, zdroj: Mestský úrad Racibórz

ekologických majstrovstiev a ekologických hádaniek, obrie show s mydlovými bublinami a učenie sa originálnych ekologických piesní. Medzi ekologicky šetrné aktivity v Tešíne patrili aj veľtrh použitého tovaru s názvom „Druhý život vecí – oblečenie v pohybe“ a záhradnícka súťaž s názvom „**Tešín, mesto kvetov a zelene**“.

aj malé zvieratá. Zariadenie je rozdelené do rôznych zón, kde si užívatelia môžu užiť rozdiely v teplote a vlhkosti v závislosti od preferencií prostredia fauny a flóry.

Prvý ročník súťaže „Eko-dielňa pod holým nebom“ sa konal v **Ornontowiciach** v júni 2023. Cieľom súťaže bolo spolufinancovať projekty zahŕňajúce vytvorenie priestoru vo vzdelávacích priestoroch pre výučbu v oblastiach prírody, biológie, ekológie, zemepisu, geológie atď. na základných a stredných školách v Sliezskej vojvodstve. Súčasťou projektu boli aj zemné práce súvisiace s prípravou staveniska, nákup a výsadba kríkov, kvetov a bylín, nákup drobnej záhradníckej techniky, LED smogové tabule, interaktívneho úľa, dendrofónu, vtáčích búdok a hmyzích búdok, učebných pomôcok, prvkov zmyslovej cesty a nákup. To všetko bude prínosom pre študentov a predškolákov a podporí myšlienku ochrany a formovania prírodného prostredia. Obec tiež hostila kampaň Trashchallenge, ktorá povzbudzovala obyvateľov k upratovaniu ich bezprostredného okolia: krajníc ciest, priekop, hájov a lesov.

Ďalšou iniciatívou v obci Ornontowice bola informačná a vzdelávacia kampaň o ochrane ovzdušia, ktorá sa konala v roku 2024 s názvom „**Modrá nášho neba je v našich rukách**“. Prvou fázou kampane bolo vydanie a distribúcia Sprievodca OCHRANOU OVZDUŠÍ obyvateľom. Táto publikácia poskytla súhrn otázok týkajúcich sa široko definovanej ochrany ovzdušia. Obec tiež organizovala environmentálne súťaže v školách, environmentálne vystúpenie v predškolských zariadeniach a stretnutie s obyvateľmi v rámci programu „Čistý vzduch“.

V obci **Rydułtowy** sa v roku 2022 školy zapojili do projektu s názvom „**Projekt vzdelávacej siete proti smogu**“ – senzory kvality ovzdušia. Obec tiež organizovala vzdelávacie aktivity, vrátane kurzov, stretnutí a workshopov o smogu. Okrem toho obyvateľia sadili rastliny proti smogu. Uskutočnil sa tiež celoštátny vzdelávací projekt „**Z Ekologią na Ty**“, v rámci ktorého bol vytvorený kódex mladého ekológa, organizovali sa súťaže, vytvárali sa reklamné slogany a vyrábali sa ozdoby na Ekovánočný stromček. Uskutočnil sa aj výlet do lesa s lesníkom a boli založené zelené kútiky - eko-absorbéry. V Rydułtowách sa tiež konal Deň Zeme pod heslom „Investujte do našej planéty“, ktorého cieľom bolo zvýšiť povedomie o potrebe ochrany prírody. Konala sa súťaž v ekologických znalostiach a aktivity ako „Les v pohári“, „Moja eko-taška“, „Najzelenšie pre nás“ a súťaže ako „Niečo z ničoho“ a „Zelené ostrovy“.

Za zmienku stojí, že jedna zo škôl v Rydułtowách zaviedla do mimoškolského programu „ekologický sviatok“. Škola tiež vzdeláva študentov o tom, ako šetriť energiu a ako správne triediť odpad, a prečo je spaľovanie odpadu škodlivé. Organizuje aj upratovacie akcie

Okrem toho študenti zasadili stromy v areáli školy. Pred každou návštevou školského areálu bola taktiež kontrolovaná kvalita ovzdušia. Učitelia sa tiež naučili používať aplikácie na sledovanie počasia (Weatheronline, Windy, portal.chmi.cz).

V inej škole sa študenti zapojili do celoštátneho projektu „Spoločne rokujeme, čisto dýchame“. Bol tiež realizovaný projekt „**Veda sa dá páčiť**“, ktorý zahŕňal hodiny s názvom „Príroda sa dá páčiť“, ďalej ďalšie aktivity týkajúce sa znečistenia pôdy v dôsledku znečistenia ovzdušia, vplyvu správneho dýchania na zdravie a emisií hlasu v znečistenom prostredí a starostlivosti o našu planétu v rámci Dňa Zeme. Boli tiež pripravené príspevky o úsporách energie, škodlivých účinkoch spaľovania odpadu v peciach a používaní starých uhoľných kotlov, ktoré vypúšťajú znečisťujúce látky.

Obec tiež usporiadala workshopy o klimatickej kríze a význame lesov s názvom „**Klimatická kríza a mestá**“. Vytvorili sa aj malé lesíky v pohároch. Jedna z materských škôl hostila projekt propagujúci zdravý životný štýl, „**Klub zdravého predškoláka**“, a pokračoval program „Čistý vzduch okolo nás“. Ďalej sa konala vzdelávacia kampaň „**Lekcia tepla**“, ktorej cieľom bolo hravé učenie prostredníctvom čítania rozprávok o výrobe a šetrení energie a tiež o boji proti smogu. Konali sa aj predstavenia, ekologické výlety a ekologické divadelné predstavenia s názvom „SMOG WAWELSKI“, ktoré predviedla skupina detí. Bola tiež usporiadaná ekologická módna prehliadka, ktorá propagovala myšlienku čistého životného prostredia, potrebu triedenia odpadu a možnosť výroby predmetov z odpadu. Bol tiež zorganizovaný výlet do teplárne Rydułtowy. Ďalej boli realizované programy „Lekcia tepla“ a „Ekokultúrne predškolské zariadenia“.

V obci **Psary** vykonáva vzdelávacie aktivity Obecné kultúrne centrum v Gródkowe. Centrum ponúka aktivity pre deti propagujúce environmentálne iniciatívy. Každoročne sa tu organizuje „Deň ekologickej kultúry“. Medzi nedávne iniciatívy centra patria: workshopy o návrhu zelených záhrad, workshopy o domácich prostriedkoch na ochranu životného prostredia a maľovanie pod holým nebom. Všetky tieto aktivity sa zameriavajú na zvyšovanie environmentálneho povedomia, najmä medzi deťmi. V obci sa tiež konali ekologické workshopy o výrobe vtáčích búdok a opeľovačov. V základných školách, 1. až 3. ročníka, usporiadal Mestský odbor energetiky kampaň na podporu šetrenia vody.

Prečo sú proenvironmentálne aktivity implementované vo vzdelávacích inštitúciách dôležité?

Vzdelávanie budúcich generácií

- Školy a predškolské zariadenia utvárajú návyky a postoje detí a mladých ľudí, ktoré im vydržia po celý život. Podpora environmentálneho povedomia v mladom veku zvyšuje šancu, že budúce generácie budú environmentálne uvedomelejšie.
- Deti sa učia, ako ich každodenné voľby, ako je triedenie odpadu a úspora energie a vody, môžu pozitívne ovplyvniť životné prostredie.

Budovanie verejného povedomia

- Prostredníctvom environmentálnej výchovy v školách prenikajú znalosti a osvedčené postupy do širšej komunity – rodičov, opatrovníkov a miestnych obyvateľov. Vzdelávacie inštitúcie môžu byť katalyzátory zmien v celej komunite.

Praktická výchova k zodpovednosti

- Proenvironmentálne aktivity, ako je zakladanie školských záhrad, zber elektronického odpadu a sadenie stromov, učia deti environmentálnej zodpovednosti. Poskytujú im pocit splnomocnenia a motivujú ich k proaktívnej ochrane prírody.

Znižovanie ekologickej stopy škôl

- Vzdelávacie inštitúcie môžu prostredníctvom proenvironmentálnych iniciatív, ako je inštalácia fotovoltackých panelov, úspora energie alebo obmedzenie používania plastov, znížiť svoj vlastný dopad na životné prostredie. Toto je praktický príklad, ktorý inšpiruje študentov k akcii.

Príprava na výzvy budúcnosti

- Klimatická kríza, znečistenie životného prostredia a nakladanie s odpadmi sú výzvy, ktorým budú musieť čeliť súčasnej generácie mladých ľudí. Raná environmentálna výchova ich pripravuje na ich budúce role v spoločnosti a ekonomike založené na udržateľnom rozvoji.

Rozvoj hodnôt

- Hodnoty, ako je úcta k prírode, zodpovednosť za svoje činy a starostlivosť o spoločné dobro, sú neoddeliteľnou súčasťou proenvironmentálnej výchovy. Školy zohrávajú kľúčovú úlohu v ich implementácii.

a skupinové upratovanie školského areálu. Škola tiež usporiadala Festival stromov, počas ktorého sa študenti prechádzali po škole, spoznávali rastliny a učili sa o ich úlohe pri formovaní kvality ovzdušia.

Súťaž „Z denníka mladého záhradníka“, zdroj: Mestský úrad Racibórz

Vreckový les v Tešine, zdroj: Mestský úrad v Tešine

„Divoké potulky. Letné ekologické workshopy,“ zdroj: Komunitné kultúrne a športové centrum v Bobrownikách

V Sosnovci pôsobí vzdelávacie centrum EGZOTARIUM, ktoré vykonáva vzdelávacie aktivity, organizuje ekologické akcie a workshopy a vytvára náučné chodníky. Za zmienku stojí, že toto zariadenie bolo znovu otvorené po kompletnej rekonštrukcii. Jedná sa o unikátnu kombináciu palmového skleníka a zoologickej záhrady. Od roku 2024 sa Sosnowiec zúčastňuje medzinárodného projektu CICADA4CE (klimatická politika). Realizuje aj ďalšie projekty, napríklad Včelí chodník. Okrem toho obec nadviazala spoluprácu s oddelením ekologickej transformácie svojho partnerského mesta Robuex. Bola tiež usporiadaná súťaž „Zelené

V obci **Racibórz** sa konali ekologické predstavenia pre obyvateľov v Arborete Moravská brána a tiež ekologické predstavenia pre deti v Kultúrnom centre Ratibor pri príležitosti Dňa Zeme. Mesto navyše usporiadalo ekologický festival spojený s ekocyklojazdou, ktorého cieľom bolo podporiť zavádzanie udržateľných druhov dopravy v mestách, využívanie verejnej dopravy a propagovať ich medzi obyvateľmi. Na námestí v Ratibori sa konal aj ekologický festival, počas ktorého mohli účastníci získať informácie o povinnostiach vyplývajúcich z platného protismogového uznesenia v Sliezskej vojvodstve a tiež o pomoci s financovaním investícií do obnoviteľných zdrojov energie, výmenou zdrojov tepla a tepelnou modernizáciou prostredníctvom dotačných programov dostupných obyvateľom. V obci boli tiež inštalované dažďové záhrady, sprevádzané vzdelávacou prednáškou. V okresnej a mestskej knižnici bola usporiadaná prednáška o ekologickej kozmetike.

V Raciborzi sa tiež konali ekologické súťaže s názvom „**Zelený Racibórz z pohľadu sedla koleša**“, „**Z denníka malého záhradníka**“ a „**Cítim sa zelene**“. Počas akcií boli inštalované vzdelávacie stánky s ekologickými ručnými výrobkami.

Obec každoročne organizuje upratovacie akcie, organizuje pre obyvateľov prechádzky s prírodovedcom a **vedie kampaň stávkovanie medonosných kríkov v materských školách**.

V **Žoroch** bol realizovaný aj rad ekologických projektov so vzdelávacou hodnotou, vrátane financovania aktivít v oblasti environmentálnej výchovy. Ďalej boli poskytnuté finančné prostriedky na **predstavenie** v kine „Na Starówce“ s názvom „Skrzydlaty odlot“ (Okrídlený odlet). Hra sa tematicky vzťahovala na boj proti smogu a bola určená pre deti zo škôl a materských škôl v Žoroch. Spolufinancovaná bola aj Vojvodská súťaž v oblasti prírody a ekológie „Voda je život“ a boli zakúpené sadenice stromov a kríkov na pestovanie vo vzdelávacích inštitúciách v Žorách pri príležitosti Svetového dňa stromov. Medzi zaujímavé aktivity patrili workshopy v podobe organizácie ekomesta s tematikou obnoviteľných zdrojov energie, nakladania s odpadmi a kvality ovzdušia.

V obciach **Lyski**, **Krzanowice** a **Pilchowice** sa v rámci programov environmentálnej výchovy konali bezplatné divadelné predstavenia s názvom „Veľké dobrodružstvo malého obláčika“. Ďalej bola v Pilchowice uvedená a diskutovaná rozprávka „Princ a smog“ a dve školy sa pripojili k Vzdelávacej sieti proti smogu (ESA).

V **Dąbrowe Górniczej** organizuje Ministerstvo ochrany životného prostredia každoročné oslavy „Dňa Zeme“ a ďalšie aktivity, ktorých témou pre rok 2024 sú **divoké zvieratá v meste**. Iniciatíva si kladla za cieľ odpovedať na otázky obyvateľov: Ako sa správať pri osobnom stretnutí s líškou alebo diviakom? Kam je možné nahlásiť stretnutie s divokým zvieratom, ktoré je často zranené a vyžaduje pomoc? A nakoniec, ako zvieratá múdro kŕmiť a ako sa vyhnúť ich „pozvaniu“ do našich štvrtí a na naše pozemky. Oslavy propagovali pozitívne praktiky, ktoré podporia zvieratá v našich mestách a eliminujú konfliktné situácie s ľuďmi.

Obec **Zawiercie** organizuje vzdelávacie a informačné aktivity o správnom nakladaní s komunálnym odpadom. V mestskom parku sa tiež každoročne organizuje Ekologický piknik, ktorého hlavným cieľom je zvýšiť ekologické a environmentálne povedomie obyvateľov. Jedným z vrcholov pikniku je zber komunálneho odpadu a jeho výmena za sadenice. Každoročne sa tiež konajú súťaže: „Zber starého papiera“ a „Zber použitých batérií“ pre základné školy a materské školy. Obec sa tiež každoročne zúčastňuje celoštátnej kampane Upracme svet. Okrem toho od roku 2021 v rámci svojich vzdelávacích aktivít v oblasti ekológie a správneho nakladania s dažďovou vodou realizuje oddelenie odpadového hospodárstva environmentálny program „**Čistá obec Zawiercie zachytáva dažďovú vodu**“.

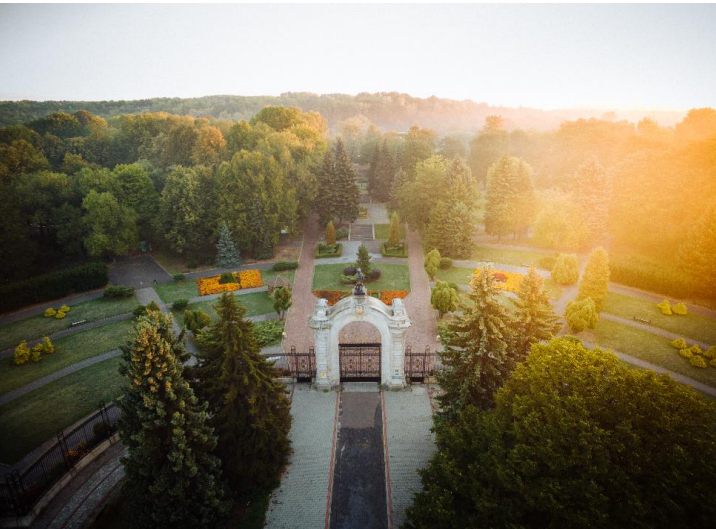
V Będzine obec zakúpila a poskytla včelársky prípravok na postrek úľov s **cieľom udržať zdravú populáciu včiel medonosných**. Będzin tiež organizuje každoročnú upratovaciu akciu mesta v súvislosti s Dňom Zeme a kampaňou Upracme svet. Organizujú sa aj ekologické súťaže, napríklad „Moja Zem – čistý svet“ a „Nezabudnite na záhrady“.

V **Porębe** sa konal ekologický piknik „Zelené dobrodružstvo“, spojený s 22. Pápežským behom, ktorého súčasťou boli ekologické workshopy s vedeckými stavebnicami, ekologické hry a súťaže s animátorom a divadelné predstavenia s ekologickou tematikou v podaní skupiny Bajki Agi.

V Gierałtowiciach sa v školách a materských školách konajú vzdelávacie kampane, obec inštaluje vzdelávacie tabule a tiež vydáva vzdelávacie publikácie.

Rybnik každoročne organizuje kampaň za ozelenenie mesta. Čistenie riek sa konalo tiež v **Godowe** a **Radzionkove**. V obciach **Wielowieś**, **Czeladź** a **Świerklaniec** organizujú vzdelávacie a kultúrne inštitúcie proenvironmentálne kampane.

inovácie pre školy“.

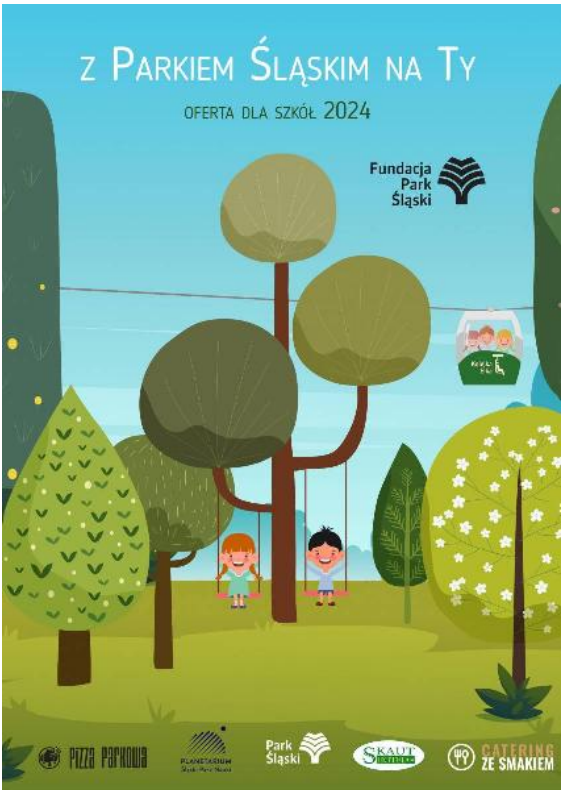
Sliezska zoo, zdroj: webové stránky Sliezskeho parku

Rosarium, zdroj: webové stránky Sliezskeho parku

Veľký tanečný kruh, zdroj: webové stránky Sliezskeho parku

Zoznámte sa so Sliezkym parkom, zdroj: webové stránky Sliezskeho parku

PROENVIRONMENTÁLNE ZDRUŽENIE A NADÁCIA PÔSOBIACA V OBCIACH SLEZSKÉHO VOJVODSTVA

V dvadsiatich štyroch partnerských obciach projektu „Silesia. Blue Sky Restored“ v Sliezskom vojvodstve existuje mnoho rozmanitých združení a nadácií, ktoré sa aktívne angažujú v ochrane životného prostredia a podpore udržateľného rozvoja. Tieto organizácie podnikajú množstvo iniciatív, vrátane environmentálnej výchovy obyvateľov, ochrany prírody, podpory miestnych komunít a propagácie ekologického životného štýlu. Vďaka ich aktivitám sa obyvatelia Sliezskeho vojvodstva môžu zúčastniť radu projektov, akcií a kampaní, ktoré prispievajú k budovaniu environmentálneho povedomia a starostlivosti o naše spoločné životné prostredie.

V Radzionkowie pôsobí **Združenie priateľov a podporovateľov ekológie**, ktoré poskytuje environmentálne vzdelávanie od predškolského veku až po seniorov a poskytuje tak príležitosť rozvíjať ekologicky zmysľajúceho jedinca – takého, ktorý chápe vzájomnú závislosť vzťahov medzi človekom a životným prostredím. Medzi hlavné ciele združenia patria: environmentálne vzdelávanie verejnosti, podpora a formovanie environmentálneho povedomia, vykonávanie proenvironmentálnych aktivít zameraných na zlepšenie miestneho životného prostredia alebo jeho obnovenie do prirodzeného stavu a ochrana životného prostredia dodržiavaním princípov udržateľného rozvoja.

Proenvironmentálne aktivity v Rybniku zahŕňajú: **Ekologická nadácia EKOTERM SILESIA** bola zodpovedná za prípravu a realizáciu programov znižovania emisií s nízkymi emisiami, prípravu a realizáciu programu energetického a verejných služieb a úlohy súvisiace so zlepšovaním energetickej účinnosti.

V obci Rydułtowy pôsobí **Združenie Zdravé Rydułtowy**, ktoré iniciuje proekologické a zdravie podporujúce aktivity. Táto organizácia pracuje na zlepšení životných podmienok a ochrane životného prostredia. Jej cieľom je podporovať zdravie a ekológiu v Rydułtowách a okolí prostredníctvom inovatívnych projektov a spoločenských aktivít.

Medzi tieto aktivity patrí podpora zdravia a miestneho životného prostredia, zelené projekty, zdravotná osвета, spoločné akcie a podpora miestnych iniciatív.

V Rydułtowy sa tiež nachádza charitatívny obchod **Dobrý duch**, ktorý sa zameriava na hľadanie nových riešení na posilnenie environmentálnej gramotnosti, najmä v oblasti opätovného použitia predmetov. Organizácia sa tiež venuje environmentálnej výchove a zameriava sa najmä na rozvoj „green skills“, čo znamená zručností, hodnôt a postojov potrebných k životu, rozvoju a podpore udržateľnej a zdrojom efektívnej spoločnosti. Do environmentálnych iniciatív sa zapája aj Spoločnosť milovníkov Rydułtowy, ktorá propaguje zdravý a aktívny životný štýl, a Moje Miasto Rydułtowy, ktoré sa zameriava na ochranu zvierat a prírodného dedičstva, ako aj na ochranu a podporu zdravia.

V Siewierzi pôsobí **Siewierské ekologické združenie „Wawrzynek“**. Organizuje každoročný Mestský environmentálny diktát a environmentálnej konferencii a tiež ďalšie súťaže súvisiace so širokou témou ekológie. V spolupráci so Základnou školou č. 1 Siewierskeho vojvodstva v Siewierzi a Školským a materským komplexom vo Wojkoviciach Kościelnych bolo združenie tiež zodpovedné za usporiadanie 14. Všeobecnej environmentálnej konferencie pre mládež a sprievodných akcií. Environmentálna konferencia, ktorá sa konala pod heslom „Investujme do našej planéty“, si kládla za cieľ šíriť znalosti o ochrane životného prostredia, zvyšovať ekologické povedomie, porozumieť hrozbám pre prírodné prostredie, podporovať zodpovednosť za jeho stav a formovať vhodné postoje k nemu.

V Bytomi pôsobí niekoľko environmentálnych združení. Po prvé, **Ekologické a zdravotné združenie „Mały eko-patrol“** organizuje proekologické aktivity za účasti detí. **Združenie Miechowska bežecká skupina** propaguje aktívne trávenie voľného času. Okrem toho v Bytomi pôsobí **„Suchogórske Združenie“**, ktorý združuje obyvateľov a nadšencov Suchej Góry a organizuje aktivity pre životné prostredie a prírodu.

Gliwice sa pýši významným sociálnym a ekologickým nasadením. Pôsobí tu niekoľko ekologických združení. Jedným z nich je **Poľský ekologický klub Mestský kruh v Gliwiciach**, ktorého cieľom je podporovať environmentálne povedomie v spoločnosti, poskytovať univerzálne environmentálne vzdelávanie, zlepšovať stav poľského prírodného prostredia a chrániť kultúrne a prírodné dedičstvo. Proenvironmentálne aktivity v Gliwiciach organizujú aj **Zelené Gliwice**. Ide o sociálne hnutie zložené z Nadácie Media 3.0 a Združenia Mestských štúdií. Cieľom projektu Zelené Gliwice 3.0 je vytvoriť model pre monitorovanie zelených plôch v Gliwiciach, rozvíjať princípy spolupráce medzi miestnymi aktivistami a úradníkmi pri formovaníestskej zelene a zapojiť obyvateľov Gliwic do oblasti ekológie.

V Gliwiciach pôsobí aj **Asociácia Zdravé mesto**, ktorá podpísala dohodu s Centrum 3.0 – Gliwickým centrom sociálnych akcií. Asociácia propaguje udržateľný rozvoj miest a presadzuje dopravné, architektonické a urbanistické riešenia, ktoré sú funkčne i esteticky nadštandardné.

Cena Eko-mesto

11. ročník súťaže EKO-MESTO sa konal v roku 2024. Zameranie bolo na odolnosť miest, definovanú ako schopnosť miest prežiť, adaptovať sa a udržať si svoju rozvojovú cestu napriek nepriaznivým vonkajším udalostiam.

Ceny boli udelené za:

- energetickú účinnosť, obnoviteľné zdroje energie, kvalitu ovzdušia,
- udržateľnú mobilitu, zeleno-modrú infraštruktúru
- vodné hospodárstvo, odpady, obehové hospodárstvo.

Medzi sliezkymi mestami cenu získali:

v kategórii „Obehové hospodárstvo“ – Rybnik (mesto s populáciou nad 100 000) – za projekt Vzdelávanie Zero Waste – StratKIT+, spolufinancovaný programom Interreg Baltic Sea Region, ktorého cieľom je vzdelávať ľudí o plytvaní potravinami a neefektívnom hospodárení so zdrojmi.

Tešín (mesto s populáciou do 100 000 obyvateľov). Vzhľadom na dlhodobú spoluprácu Tešína s mestom Cambrai a tiež na komplexný prístup Tešína k rozvoju zeleno-modrej infraštruktúry ako jedného z kľúčových aspektov rozvoja miest sa francúzske veľvyslanectvo v Poľsku rozhodlo udeliť cenu Tešínu. Na podporu reflexie o úlohe zelenej a modrej infraštruktúry pri budovaní odolnosti miest.

Zdroj: Webové stránky Poľského ekologického klubu

Zdroj: Webové stránky mesta Rydułtowy

technické, ekonomické, sociálne a environmentálne. Pracuje tiež na integrácii komunít, vrátane detí predškolského veku, študentov škôl a vysokých škôl z rôznych univerzít, zástupcov ďalších nadácií a združení, odborníkov zo všetkých odvetví súvisiacich s investíciami a rozvojom mesta, a tiež nadšencov podporujúcich rozvoj Gliwic a Hornosliezskej aglomerácie.

V Zabrze pôsobí združenie Zelený prístav – združenie podporujúce rozvoj komunít a miestne komunity, ktoré pracuje aj na ekológii, ochrane zvierat a ochrane prírodného dedičstva. Združenie sleduje svoje ciele vytváraním funkčného a priateľského miesta na trávenie času rôznych spoločenských skupín, revitalizáciou pustín a zelených plôch, organizovaním workshopov a akcií a propagáciou zdravého a aktívneho životného štýlu. Mesto tiež hostí združenie „POD DEBOM BRYNOK“, ktoré propaguje predovšetkým, ale nie výhradne, motoristický šport, kempovanie a karavanovanie. Propaguje tiež ochranu životného prostredia a rozvíja aktivity zamerané na zlepšenie bezpečnosti cestnej premávky. Združenie organizuje pre svojich členov karavanovacie výlety, rekreačné a športové podujatia a tiež pre nich organizuje turistické školenia.

karavaningovej. Tiež propaguje ekologické myšlienky a práva na ochranu prírody v životoch svojich členov. Združenie prírody a turistiky „Olszynka“ propaguje a organizuje širokú škálu aktivít aktívnej rekreácie so zvláštnym dôrazom na ochranu prírody, ekológiu, šport a cestovný ruch. **Združenie „Sadbre Asso“** tiež organizuje proenvironmentálne aktivity v Zabrze, ktoré sa snažia propagovať a realizovať všetky druhy iniciatív mladých ľudí, propagovať región, ekológiu a ochranu životného prostredia. Pracuje tiež na udržateľnom rozvoji a propaguje zdravý a aktívny životný štýl. Združenie sleduje svoje ciele iniciovaním a vykonávaním kultúrnych, informačných, propagačných, vedeckých a vzdelávacích aktivít, organizovaním kampaní na podporu proenvironmentálnych postojov a poskytovaním poradenskej a organizačnej a ekonomickej pomoci.

V **Dąbrowe Górniczej** pôsobí mnoho združení a nadácií, ktoré vykonávajú proenvironmentálne aktivity. Jedným z nich je **Združenie „Kôň v službách človeka HUSAR“**, ktoré sa zameriava na ochranu prírodného prostredia, ako aj prírodného, kultúrneho a historického dedičstva. Členovia združenia hliadajú na koňoch v zelených plochách, aby predchádzali požiarom, bojovali proti pytliactvu, informovali turistov o správnom správaní v prírode a udržiavali poriadok na vyznačených jazdeckých chodníkoch. Inštalujú a udržiavajú tiež krmidlá pre zvieratá, vtáčie búdky a čapí hniezda. V Dąbrowe Górniczej pôsobí aj **Školská nadácia technických vedeckých ústavov**, ktorej cieľom je podporovať vzdelávanie na rôznych úrovniach v Dąbrowe Górnicze, Dąbrowskej kotline a Sliezsku. **Združenie pre podporu slovanskej kultúry „JAWIA“** tiež v obci vykonáva proenvironmentálne aktivity, ktorých cieľom je propagovať históriu poľských krajín a slovanských kmeňov, spolu s ich kultúrou, tradíciami a umením, a propagovať vlastenecké, prohumánne a proekologické postoje. **Dąbrowské športové združenie** sa tiež zaoberá ekológiou, vzdelávaním a ochranou prírodného dedičstva. Vzdelávacie aktivity v Dąbrowe Górnicze vykonáva aj **Centrum environmentálnej výchovy – Zem a my**, ktorého hlavným cieľom je iniciovať, koordinovať a vykonávať environmentálne, kultúrne a zdravotnú výchovu. Toto zariadenie sa aktívne podieľa na zvyšovaní environmentálneho povedomia obyvateľov. Centrum tiež propaguje koncept udržateľného rozvoja, vytvára v miestnych komunitách klímu na boj proti negatívnym javom súvisiacim s ochranou prírody, životného prostredia, krajiny a kultúry a organizuje vzdelávacie aktivity pre deti, mládež i dospelých.

Obec **Ornontowice** hostila dvojtýždňovú poľskú kampaň Smog Alert – mini-tlačovú konferenciu s názvom **Mobilné pľúca**, ktorá sa konala s podporou Nadácie Better Future – „**Pozrite sa, čo dýchate**“. Dvojmetrová mobilná pľúcna inštalácia, umiestnená uprostred obce, „vdychovala“ okolitý vzduch a poskytovala priebežné informácie o jeho znečistení. Kampaň demonštrovala bohužiaľ zľú kvalitu ovzdušia, ktorú obyvatelia zažívajú, a koľko práce ešte treba urobiť pre zvýšenie povedomia o spoločnom dobrou čistého ovzdušia. Počas kampane navštívilo pľúcnu inštaláciu niekoľko školských a predškolských skupín zo školského a predškolského komplexu v obci Ornontowice.

Počas krátkych rozhovorov sa deti prístupnou formou dozvedeli o formách podpory, ktoré obec poskytuje pri výmene tzv. „udiarní“, a o všeobecných zásadách starostlivosti o životné prostredie.

Mobilné pľúca, zdroj: Úrad obce Ornontowice

zdroj: sociálne médiá združenia

Zdroj: webové stránky Nadácia Luma

Zdroj: webové stránky Nadácia Zielone Szkiełko

Zdroj: sociálne médiá Zagłębiowski Alarm Smogowy

V Ornontowici sídli aj **Okresný zväz včelárov**. Povzbudzuje obyvateľov k vytváraní kvetinových lúk a sadeniu medonosných rastlín a organizuje aj vzdelávacie aktivity pre študentov a predškolákov.

V obci **Boronów** sídli Združenie pre Boronów, ktoré **propaguje regionálnu kuchyňu** a organizuje rôzne stretnutia a workshopy, kde sa obyvatelia môžu dozvedieť o **vlastnostiach a využití bylín**. V obci tiež pôsobí Združenie milovníkov boronówskeho regiónu, ktoré v rámci svojich aktivít okrem iného vyznačilo turistickú a cyklistickú trasu okolo Boronowa, ktorá predstavuje najvýznamnejšie historické, kultúrne a prírodné pamiatky.

V obci **Kroczyce** pracuje Združenie milovníkov Krakovsko-Čenstochovskej pahorkatiny na ochrane prírodných, krajinných a historických hodnôt Krakovsko-Čenstochovskej pahorkatiny, ako aj na jej rozvoji a integrácii obyvateľov. Združenie okrem iného organizuje kultúrne a športové podujatia a rekreačné aktivity v Krakovsko-Čenstochovskej pahorkatiny.

V **Piekaroch Śląskich** vykonáva ekologicky šetrné aktivity okrem iného Piekarské Ekologicko-technologické združenie „EKO-TECH SZACHTA“, ktoré organizuje rybolov ako racionálnu formu voľného času a rekreácie. Pracuje na ochrane a racionálnom využívaní vody a prírodného prostredia a tiež vykonáva vzdelávaciu prácu s mládežou a environmentálnu výchovu. Ďalším cieľom združenia je vykonávať kvantitatívny a kvalitatívny výskum mikroorganizmov nachádzajúcich sa vo vodnom stĺpci a sedimentoch na dne, ako aj ich vplyvu na vývoj všetkých foriem života. Ďalšou pozoruhodnou organizáciou je združenie „Włóczybiegi“, ktoré pôsobí v oblasti telesnej výchovy a športu, zdravotníctva, ako aj vedeckých, vedeckotechnických a vzdelávacích aktivít na ochranu životného prostredia, charitu a sociálnu pomoc. Predovšetkým propaguje šport a zdravý životný štýl. Ďalšou proenvironmentálnou organizáciou v **Piekaroch Śląskich** je Združenie dobrovoľných hasičských zborov Poľskej republiky, ktorého súčasťou je aj zbor dobrovoľných hasičov v Dąbrówke Wielkiej. Okrem požiarnej prevencie sa organizácia podieľa aj na záchranných operáciách tvárou v tvár ekologickým hrozbám. Ďalej informuje verejnosť o existujúcich požiarnych a ekologických hrozbách a spôsoboch, ako sa pred nimi chrániť, a tiež propaguje fyzickú aktivitu a šport medzi členmi zborov dobrovoľných hasičov.

Niekoľko nadácií pôsobí aj v **Tešíne**. Nadácia pre zvieratá a životné prostredie „Lepszy Świat“ sa okrem podpory tešínskeho psieho útulku a prevádzkovania pestúnskych domovov pre zvieratá venuje aj vzdelávaniu detí a mládeže a venuje sa environmentálnym otázkam. Nadácia „Cieszyński Zwierzogród“ tiež pomáha zvieratám a zameriava sa na ochranu ich práv. Podporuje tiež ochranu životného prostredia, organizuje vzdelávacie aktivity medzi deťmi a mládežou, šíri modely zodpovedného a vhodného zaobchádzania so zvieratami a propaguje zdravé stravovanie.

V obci **Łaziska Górne** vedie Nadácia Luma environmentálne iniciatívy, ktorých poslaním je podporovať a realizovať iniciatívy súvisiace s udržateľným rozvojom založenými na ekologických a sociálnych aktivitách. V Rude Sliezskej pôsobí Nadácia Aktywni Społecznie AS, ktorá sa zameriava na ochranu životného prostredia a zvierat. Zriadila ekologické miesto v údolí Kochłówka. V **Žorach** Nadácia Zielone Szkiełko propaguje environmentálne vzdelávanie a alternatívne vzdelávanie a prostredníctvom svojich aktivít zvyšuje občiansku angažovanosť v miestnych komunitách. Nadácia EDUARTE pôsobí v **Radline**. Organizuje množstvo aktivít a workshopov pre deti, mládež a dospelých. V **Chorzowe** pôsobí Asociácia Nasz Park, ktorá dohliada na oblasť Sliezskeho parku.

PODPORA POĽSKÉHO SMOGOVÉHO POPLACHU V OBCIACH

Za zmienku tiež stojí, že v Sliezskej vojvodstve existuje 15 poľských smogových výstrah, vrátane jednej sociálnej iniciatívy, ktorá združuje štyri obce v regióne Zagłębie. Preto 12 partnerov v projekte „Silesia. Blue Sky Restored“ spolupracuje s PAS. Patria medzi ne: **Zabrze, Będzin, Sosnowiec, Dąbrowa Górnicza, Czeladź, Rybnik, Racibórz, Gliwice, Ustroń, Gierałtówice, Częstochowa a Poraj**. Činnosti PAS sa okrem iného zameriavajú na: zavádzanie noriem kvality pre všetky pevné palivá predávané v komunálnom a rezidenčnom sektore a sledovanie dodržiavania týchto predpisov; zavádzanie emisných noriem pre nové kotly a krby predávané na poľskom trhu a sledovanie dodržiavania týchto predpisov; zavádzanie a implementáciu tzv. protismogových uznesení v regiónoch, ktoré stanovujú dátum pre postupné vyradenie najviac znečisťujúcich kotlov, kachlí a krbov; zavádzanie vhodných predpisov na zníženie znečistenia spôsobeného automobilmi v mestách; a šírenie znalostí o znečistení ovzdušia a jeho zdravotných dôsledkoch.

EKOPORÁDCA – STRÁŽCA ČISTÉHO OVZDUŠIA

Ekoporadci pôsobia v obciach Sliezskeho vojvodstva, ktoré realizujú projekt „Silesia. Blue Sky Restored“.

Kto sú ekoporadci a čo robia?

Ekoporadca je špecialista poskytujúci poradenstvo v oblasti ochrany životného prostredia a udržateľného rozvoja. Jeho hlavným cieľom je podporovať obyvateľov, miestne samosprávy a organizácie vo vykonávaní proenvironmentálnych aktivít a pri získavaní finančných prostriedkov na investície súvisiace s ochranou klímy.

Zodpovednosti ekoporadcu:

- ✓ **Energetické poradenstvo** – pomoc s výberom ekologických zdrojov energie, zlepšovaním energetickej účinnosti budov a využívaním obnoviteľných zdrojov energie (OZE).
- ✓ **Podpora pri získavaní finančných prostriedkov** – poskytovanie informácií o dostupných grantoch a daňových úľavách na iniciatívy na ochranu životného prostredia (napr. „Čistý vzduch“, „Moja elektrina“).
- ✓ **Environmentálne vzdelávanie** – organizovanie stretnutí, workshopov a informačných kampaní o zmene klímy, ochrane ovzdušia, nakladaní s odpadmi a ďalších environmentálnych aspektoch.
- ✓ **Spolupráca s miestnymi samosprávami a organizáciami** – pomoc pri tvorbe environmentálnych stratégií, analýza kvality ovzdušia a realizácia zelených investícií.
- ✓ **Monitorovanie dodržiavania protismogového uznesenia**

Sú ekoporadci potrební?

ÁNO!

Stretnutia a akcie:

Ekologickí poradcovia zvyšujú povedomie obyvateľov o zlepšovaní kvality ovzdušia počas stretnutí a podujatí organizovaných ako vo vzdelávacích inštitúciách, tak na verejných miestach (napr. knižnice, obecné siene, hasičské stanice, kostoly). Počas týchto stretnutí diskutujú o témach súvisiacich okrem iného s riešením problému smogu, nahrádzaním neefektívnych zdrojov vykurovania, zvyšovaním energetickej účinnosti budov a možnosťami financovania na tieto účely.

Od začiatku projektu do 31. decembra 2024 ekologickí poradcovia spoločne zorganizovali v Sliezskej vojvodstve **4 199 stretnutí a podujatí** s celkom **480 508 účastníkmi**. Počas prvých troch rokov projektu ekologickí poradcovia oslovili **759 961** obyvateľov Sliezskeho vojvodstva.

Informujte sa u svojho miestneho úradu; ekologickí poradcovia pre vás určite niečo pripravili 😊

Poradenstvo poskytované obyvateľom

Od začiatku projektu do 31. decembra 2024 poskytli ekologickí poradcovia v Sliezskej vojvodstve **279 453** individuálnych konzultácií k otázkam týkajúcim sa zlepšenia kvality ovzdušia, zvýšenia energetickej účinnosti a nahradenia neefektívnych zdrojov vykurovania.

Vzdelávacie a informačné materiály

Od začiatku projektu do konca roku 2024 ekologickí poradcovia distribuovali **349 817 vzdelávacích a informačných materiálov**, vrátane: 172 832 letákov a informačných brožúr, 6 012 plagátov a 170 973 ďalších materiálov, ako sú kvetináče so semienkami, záložky so semienkami, pomôcky na zmiernenie stresu (napr. mraky), pastelky, trička, ekologické tašky, flash disky a sadenice.

Sliezske vojvodstvo tiež podporuje environmentálne vzdelávanie

Za zmienku stojí, že Sliezske vojvodstvo sa tiež podieľa na podpore proekologických a proenvironmentálnych aktivít, o čom svedčí rozmanitosť iniciatív realizovaných v Sliezskej vojvodstve, vrátane projektu EKOPARK Zelená perla Sliezska, Sliezskeho zoo a Hornosliezskeho etnografického parku.

Ekologickí poradcovia prevádzkujú sociálne médiá, píšú články a vystupujú v rozhlase a televízii

Počas prvých troch rokov projektu tieto zdroje využili viac ako **12 176-krát**. Publikovali 9 630 príspevkov na sociálnych sieťach, 1 881 článkov online a 557 článkov v tlači. Zúčastnili sa 67 rozhlasových a televíznych vysielaní a 41-krát využili ďalšie médiá, ako sú hromadné textové správy a *push* správy.

Ekologickí poradcovia budú radiť ohľadom možností financovania

Od začiatku projektu ekologickí poradcovia pomohli pripraviť **9 496** žiadostí pre finančné inštitúcie (v celkovej výške **132 003 668,65** PLN) a spracovali 2 375 žiadostí (v celkovej výške **46 735 512,23** PLN).

Nápady na ekologicky šetrné aktivity v obciach

EkoŠkola – Malé kroky, veľké zmeny!

Cieľom aktivity je zvýšiť environmentálne povedomie detí a mládeže, formovať proenvironmentálne postoje a propagovať aktivity na ochranu životného prostredia vo vzdelávacích inštitúciách a ich okolí.

Vekové skupiny:

Materské školy: deti vo veku 3–6 rokov
Základné školy: 1.–3. ročník (predškolské vzdelávanie),
Ročníky 4–8.

Tematické oblasti:

Ochrana prírody

- Význam biodiverzity.
- Metódy ochrany rastlín a živočíchov.

Segregácia a recyklácia odpadu

- Ako správne triediť odpad?
- Druhý život predmetov.

Úspora zdrojov

- Ako ušetriť vodu a energiu?
- Vplyv spotreby na životné prostredie.

Zmena klímy

- Čo je skleníkový efekt?
- Ako môžeme bojovať proti zmene klímy?

Doprava a mobilita

- Výhody používania verejnej dopravy, jazdy na bicykli a chôdza.
- Znižovanie emisií CO₂.

Záhrady a rastliny

- Význam zelene v mestách.
- Zakladanie školských a materských záhrad.

Odporúčané aktivity pre konkrétne vekové skupiny:

Predškolské vzdelávanie (3–6 rokov)

1. Výtvarná dielňa: Tvorba predmetov z recyklovaných materiálov (napr. hračky, dekorácie).
2. Lekcia v teréne: prechádzky prírodou a pozorovanie zvierat a rastlín.
3. Piesne a básne: učenie sa piesní o ekológii.
4. Vytvorenie mini záhradky: sadenie kvetov, zeleniny alebo bylín.

1.–3. ročník základnej školy

1. Vzdelávacie hry: doskové hry a kvízy na ekologické témy.
2. Praktické lekcie: výučba triedenia odpadu v triedach.
3. Projekt „Malý ekológ“: deti pripravujú plagáty a prezentácia o ochrane životného prostredia.
4. Tematické dni: napr. Deň Zeme, počas ktorého sa organizujú súťaže a vystúpenia.

4.–8. ročník základnej školy

Sociálne kampane: upratovanie školského areálu, zber elektronického odpadu.

Vedecké workshopy: experimenty s čistením vody alebo dopadom znečistenia na životné prostredie.

Ekologické debaty: diskusia na témy súvisiace s ochranou životného prostredia.

Dlhodobé projekty: napr. sledovanie spotreby energie v škole, inštalácia dažďových záhrad.

Metódy implementácie programu

Vzdelávacie aktivity

- Tematické lekcie v rámci vyučovacích hodín alebo predmetov, ako je príroda, biológia alebo zemepis.
- Vzdelávacie hry a aktivity.

Praktické workshopy

- Lekcie vedené učiteľmi alebo pozvanými odborníkmi.
- Aktivity ako sadenie rastlín, recyklácia, tvorba ekologických produktov.

Akcie a kampane

- Organizácia tematických dní (napr. Deň Zeme).
- Kampane ako zber batérií, viečok od fliaš a elektronického odpadu.

Spolupráca s miestnymi komunitami

- Nadväzovanie spolupráce s ekologickými organizáciami, obecnými úradmi a nadáciami.
- Organizácia otvorených ekologických akcií pre rodičov a obyvateľov.

Vzdelávacie materiály

- Príprava brožúr, plagátov, filmov.
- Využívanie online platforiem a aplikácií podporujúcich environmentálne vzdelávanie.

Zelená revolúcia - oslavy Dňa Zeme v obci

Účel udalosti:

Podpora proenvironmentálnych postojov obyvateľov obce prostredníctvom vzdelávania, spoločných aktivít na ochranu životného prostredia a budovania ekologického povedomia.

Dátum a miesto:

Termín:22. apríla (alebo budúci víkend) **Miesto konania:** Mestský park, námestie vedľa mestského úradu, základná škola, komunitné centrum

Program udalosti:

Zóna aktívnej akcie

- **Upratovanie obce** - obyvatelia rozdelenia do skupín zbierajú odpadky na vyhradených miestach.
- **Stávkovanie stromov a kvetov** – spoločná kampaň za ozelenenie verejných priestranstiev.
- **Recyklácia v praxi** – mobilné zberné miesta pre elektronický odpad, plastové krytky a batérie.

Zóna znalostí a inšpirácie

- **Eko-stánky** s prezentáciami o ochrane životného prostredia, obnoviteľných zdrojoch energie a úsporách zdrojov.
- **Dielne DIY** – tvorba ekologických dekorácií, hmyzích domčekov, učenie sa, ako znovu využívať odpad.
- **Prehliadky a experimenty** súvisiace s dopadom ľudskej činnosti na prírodu.

Zóna zábavy a kreativity

- **EkoSút'áže:** súťaž o najlepší recyklovaný outfit, ekokvíz, kreatívne výzvy pre rodiny.
- **Umelecké dielne:** maľovanie plagátov a tvorba koláží na ekologické témy.
- **Predstavenie pre deti** na tému ochrana životného prostredia.

Relaxačná a kultúrna zóna

- **Vonkajšie ekologické kino** – premietanie filmov o prírode.
- **Záverečný koncert** s miestnymi umelcami.
- **Ekologický piknik** - ochutnávka lokálnych, zdravých produktov.

Propagácia akcie:

- Plagáty a letáky na verejných miestach.
- Kampaň na sociálnych sieťach.
- Informácie na webových stránkach obce.
- Spolupráca s miestnymi médiami.

Zhrnutie

„Zelená revolúcia“ je akcia, ktorá zapája obyvateľov do spoločných akcií pre životné prostredie. Vďaka rozmanitosti aktivít si každý nájde to svoje a obec sa stane ekologickejšou a uvedomelejší pokiaľ ide o potrebu ochrany prírody.

Zdroj: ekologického vzdelávania v Bielsko-Bielej

Veľká Raciborzská výsadba krókusov, zdroj: Obecný úrad Ratibor

Zdroj: obecny úrad Bojszowy

Sliezsky deň v Kultúrnom centre mestskej časti, zdroj: Mestský úrad v Piekaroch Śląskich

Ekologická poľná hra – „Zelená misia – Strážcovia prírody“

Popis udalosti:

„Zelená misia – Strážcovia prírody“ je ekologická poľná hra pre obyvateľov obce, zameraná na environmentálne vzdelávanie, podporu zelenej infraštruktúry a integráciu komunity prostredníctvom aktívnej hry vonku.

Cieľ hry:

- Povzbudzovanie obyvateľov k poznávaniu miestnych ekosystémov.
- Zvyšovanie povedomia o úlohe zelenej infraštruktúry v ochrane životného prostredia.
- Učenie praktických proekologických aktivít prostredníctvom interaktívnych úloh.
- Spoločná zábava a budovanie sociálnych väzieb.

Herná mechanika:

- 🔦 **Skupiny:** 2-6 osôb v tíme. Môžete hrať s rodinou alebo priateľmi.
- 🗺️ **Trasa:** Trasa: Vedie zelenými plochami obce - parky, lesy, lúkami a miestami spojenými s ekológiou.
- 🎯 **Úlohy:** Na kontrolných stanovištiach tímy plnia rôzne misie:

- **Eko-Detektív** – rozpoznávanie druhov rastlín a živočíchov.
- **Zachrániť zelenú budúcnosť** – kvíz o zelenej infraštruktúre (napr. role kvetinových lúk, dažďovej vody, mestských lesov).
- **Recyklačné dobrodružstvo** - triedenie odpadu včas.
- **Eko-stavitelia** - vytváranie vtáčích búdok alebo hmyzích hotelov.
- **Výzva vodných strážcov** – úloha súvisiaca s šetrením vodou a čistením vodných nádrží.

🏆 Ceny:

Ekologické pomôcky (znovupoužiteľné fľaše, sady semienok, knihy o ekológii) a certifikát „Strážca prírody“ pre všetkých účastníkov.

Ďalšie atrakcie

- Vzdelávacie stánky o zelenej infraštruktúre.
- Ekologické workshopy pre deti aj dospelých.
- Na záver piknik s miestnymi bio produktmi.
- Premietanie filmu – kino pod holým nebom.

obrázok vytvorený pomocou dream.ai

Stiahnite si naše vzdelávacie príručky

Na webových stránkach przywracamyblekit.pl v sekcii znalostnej bázy – vzdelávacie materiály nájdete vzdelávacie príručky pre učiteľov 1.–3., 4.–8. ročníka a stredných škôl o kvalite ovzdušia, ktoré obsahujú komplexné informácie o tom, ako spoločne realizovať proenvironmentálne iniciatívy.

Stiahnite si naše príručky osvedčených postupov pre váš domov a naučte sa, ako zlepšiť tepelnú pohodu vášho bytu alebo domu výberom najoptimálnejšieho ekonomického a proenvironmentálneho riešenia.

Vzdelávací projekt – „Vzduch pod lupou“

Ciel' experimentov:

Znečistenie ovzdušia je jednou z najzávažnejších výziev, ktorým moderný svet čelí. Každý deň čoraz častejšie pociťujeme jeho negatívne dopady – od smogu v mestách až po zmenu klímy. Cieľom tohto projektu je pochopiť, ako znečisťujúce látky vstupujú do atmosféry, aké sú ich vlastnosti a ako ich možno ľahko testovať pomocou dostupných materiálov. Prostredníctvom týchto experimentov budú študenti schopní nielen vidieť, ale aj cítiť, ako naše každodenné činnosti ovplyvňujú kvalitu ovzdušia.

V rámci projektu vykonáme niekoľko ľahko uskutočniteľných experimentov, ktoré nám umožnia pozorovať častice znečisťujúcich látok vo vzduchu, zmeny v chemickom zložení zrážok a účinnosť rôznych filtrov pri čistení vzduchu. Každý experiment nám priblíži lepšie pochopenie toho, ako naše okolie reaguje na znečisťujúce látky a aké kroky môžeme podniknúť na zlepšenie kvality vzduchu, ktorý dýchame.

EXPERIMENT Č. 1: Lapač prachu

Ciel':

Demonštrovať množstvo znečisťujúcich látok suspendovaných vo vzduchu.

Materiály:

Biele listy papiera, vazelína alebo olej, lepiaca páska.

Postup:

Listy papiera potrite tenkou vrstvou vazelíny a nalepte ich na rôzne miesta (napr. pozdĺž cesty, v parku, v triede). Po 24 hodinách porovnajte počet a typ usadených častíc.

EXPERIMENT Č. 2: Dym vo fľaši

Ciel':

Znázorniť, ako sa dym a prach vznášajú vo vzduchu.

Materiály:

Plastová fľaša, cigareta alebo vonná tyčinka, gáza.

Postup:

Postup: Vložte do fľaše tlejúci zdroj dymu, uzavrite ju gázou a fľašu jemne stlačte. Pozorujte, ako sa dym usadzuje na stenách a odhaľuje prítomnosť jemných častíc.

EXPERIMENT Č. 3: Indikátor kyslých dažďov

Ciel':

Stanoviť vplyv znečisťujúcich látok na pH zrážok.

Materiály:

Červené okvetné lístky ruží alebo šťava z červenej kapusty, dažďová voda, tégly.

Postup:

Pridajte šťavu alebo odvar do dažďovej vody zbranej z rôznych miest. Pokiaľ sa sfarbí do ružova, naznačuje to okyslenie (prítomnosť oxidov síry a dusíka).

EXPERIMENT Č. 4: Vzduchový filter DIY

Ciel':

Otestujte účinnosť rôznych materiálov pri čistení vzduchu.

Materiály:

Ventilátor, rôzne filtračné materiály (bavlna, aktívne uhlie, gáza), biely papier.

Postup:

Nasadte filter na ventilátor a sledujte, koľko sedimentov nazhromaždí za hodinu.

EXPERIMENT Č. 5: Balónový tester oxidu uhličitého

Ciel':

Demonštrujte obsah CO₂ vo vydychovanom vzduchu a jeho prítomnosť v prostredí.

Materiály:

Balónik, vápenná voda.

Postup:

Postup: Nafúknite balónik a fúknite vzduch hadičkou do vápennej vody. Zakalenie vody potvrdí prítomnosť CO₂.

EXPERIMENT Č. 6: Smogová skrinka

Ciel':

Pozorujte, ako znečistenie ovzdušia ovplyvňuje viditeľnosť.

Materiály:

Škatuľa, voda, dym z vonných tyčiniek alebo cigariet.

Postup:

Vložte dovnútra skrinky kus bieleho papiera alebo kartónu a vytvorte dym (napr. z vonnej tyčinky alebo cigarety). Škatuľu krátko zatvorte a po otvorení pozorujte, ako dym vyplní priestor a znižuje viditeľnosť. Znečistenie ovzdušia môže znížiť priehľadnosť vzduchu, čo má za následok zlú viditeľnosť, podobne ako smog v mestách.

EXPERIMENT Č. 7: Detekcia oxidov dusíka

Ciel':

Preukázať prítomnosť oxidov dusíka vo vzduchu, ktoré vznikajú výfukovými plynmi z vozidiel a priemyslu.

Materiály: Bielený kus papiera, kyselina askorbová (vitamín C), voda.

Postup:

Zmiešajte kyselinu askorbovú s vodou a nastriekajte ju na biely kus papiera. Potom pridržte kus papiera blízko výfuku auta alebo v oblasti, kde môže dochádzať k znečisteniu (napr. blízko rušnej cesty). Pozorujte zmeny farby papiera. Oxidy dusíka prítomné vo výfukových plynách spôsobujú chemickú reakciu, ktorá papier sfarbuje do žltá alebo hnedá, čo naznačuje prítomnosť znečistenia.

Školský protismogový tím Poľomia. Iniciatíva: Fotografovanie ručne vyrobených pľúc raz týždenne a pozorovanie, ako sa ich farba mení týždeň od týždňa.

Projekt zintegrowany LIFE „Śląskie. Przywracamy błękit”. Kompleksowa realizacja Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego.

OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA

- ✓ System ekodoradczy
- ✓ Zrównoważone budownictwo
- ✓ Tereny zielone
- ✓ Miejskie systemy transportowe
- ✓ Edukacja i informacja

Odwiedź naszą stronę
przywracamyblekit.slaskie.pl

